

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนได้รู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และคงสภาพการรู้หนังสือให้อยู่ตลอดไป เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการรู้หนังสือเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ครอบครัวและสังคม ตลอดจนประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า (ชวน หลีกภัย 2528) หากการลงทุนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรนั้น สามารถจัดให้สนองต่อความต้องการของสังคมได้มากเพียงใด ย่อมเป็นผลดีต่อประเทศชาติโดยส่วนรวมมากเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2524 : 239) เพราะทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเท่านั้นที่เป็นตัวแปรสำคัญของคุณภาพ และความรวดเร็วในการพัฒนา (โมหัมมัด อับดุลการ์เคย์ และคณะ 2525 : 12) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้เร่งรัดพัฒนาการศึกษาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยการส่งเสริมการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (กองแผน 2524 : 13-14)

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน เพื่อลดช่องว่างทางการศึกษาให้น้อยลง ช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคม ช่วยให้รู้และเข้าใจเจตคติทางการเมืองและที่สำคัญคือ ช่วยให้บุคคลได้รู้ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมอันดี หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้เขาเหล่านั้น มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (สุนทร สุนันท์ชัย 2519 : 28)

สำหรับประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ โดยได้ดำเนินกิจกรรมทางด้านนี้อย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527) มีวัตถุประสงค์เพื่อสอนประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือ และรู้หน้าที่พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย และใช้หลักสูตรที่เรียกว่าหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 1 และ 2 ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรมาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันยิ่งขึ้น เรียกว่าหลักสูตร

การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 1 และ 2 (ขั้นพื้นฐาน) ต่อมาได้เพิ่มหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 อันเป็นการศึกษาขั้นต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ไม่รู้หนังสือในวัยเด็กได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ตลอดจนให้ผู้รู้หนังสือแล้วได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดกิจกรรมด้านการศึกษาผู้ใหญ่เป็น 3 ประเภทคือ

1. กิจกรรมด้านความรู้พื้นฐาน เป็นการให้ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต มุ่งให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ และรู้จักศึกษาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการคิด การตัดสินใจในการดำรงชีวิตประจำวัน กิจกรรมประเภทนี้จะมีลักษณะกำหนดในชั้นสูงกว่าได้ โดยการจัดเป็นการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 1 และ 2 (ขั้นพื้นฐาน) การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 (ขั้นต่อเนื่อง) เป็นต้น

2. กิจกรรมด้านทักษะเพื่อการดำรงชีวิต เป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน การดำรงชีพและการดำรงชีวิต เป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นตามความต้องการและความพร้อมของประชาชน เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้นยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ กิจกรรมประเภทนี้จะมีลักษณะของการฝึกทักษะอาชีพต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยจัดในรูปของโรงเรียนอาชีพศึกษาผู้ใหญ่ประจำที่ โรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ กลุ่มสนใจ เป็นต้น

3. กิจกรรมด้านข่าวสารข้อมูล เป็นการให้ข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์หรือความรู้รอบตัว เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน กิจกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อป้องกันการลืมนิ่งนอนใจ เพื่อส่งเสริมความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ โดยจัดในรูปของการให้บริการความรู้ผ่านสื่อมวลชนทุกชนิดและแหล่งวิชา เป็นความรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลาทุกเรื่อง นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชนอำเภอและจังหวัด การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ การจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2526 : 4)

การจัดกิจกรรมด้านความรู้พื้นฐานให้แก่ประชาชน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากิจกรรมประเภทขั้นเรียน อันเป็นการให้ความร่วมมือกันระหว่างกรมการศึกษานอกโรงเรียนกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา เรือนจำและโรงงาน โดยสถานที่หรือโรงเรียนที่ติดต้องการจัดตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่ขึ้นในโรงเรียนหรือสถานที่ของตน จะต้องปฏิบัติตามระเบียบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนว่าด้วยการดำเนิน

งานโรงเรียนผู้ใหญ่ พ.ศ. 2524 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2525 (กฤษฎา
สุวรรณาจารย์ 2526 : คำนำ)

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 ซึ่งได้เริ่มดำเนินการทดลองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และประกาศใช้เป็นหลักอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2522 นั้น ตลอดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มดำเนินการทดลองจนถึงปัจจุบัน ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการฝึกอบรมผู้บริหาร ผู้สอนและครูธุรการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ทั้งในเรื่องของหลักสูตรและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเสมอมา แต่ก็มีได้เป็นไปในทิศทางที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ ทั้งนี้จะเห็นได้จากการสรุปผลการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระยะเวลาที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 8 - 11) พบว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน ยังมีปัญหาการขาดแคลนในด้านผู้สอน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ ซึ่งมีผลทำให้ไม่สามารถขยายการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพได้

นอกจากนี้ ยังมีรายงานสรุปผลการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่ของกองแผนและวิจัย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2523) ประจำปีการศึกษา 2522 และสรุปรายงานฉบับเดียวกัน ประจำปีการศึกษา 2524 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ไม่ค่อยมาปฏิบัติงาน ขาดความรับผิดชอบทำให้การบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และการขาดการนิเทศในโรงเรียน ผู้สอนขาดความรับผิดชอบต่อการสอน ผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบสอนเด็กนักเรียนในภาคกลางวัน แม้ว่าจะผ่านมาตรฐานด้านการศึกษาผู้ใหญ่แล้วก็ตาม การขาดแคลนครูมือและแบบเรียน การปฏิบัติงานด้านธุรการของโรงเรียนผู้ใหญ่ล่าช้า ไม่ค่อยถูกต้องตามระเบียบ เนื่องจากครูธุรการและผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจและความชำนาญ โรงเรียนผู้ใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ผู้มาติดต่องานกับโรงเรียนผู้ใหญ่ไม่ค่อยได้รับความสะดวก

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว พบว่า การบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ยังมีปัญหาต่าง ๆ อยู่มาก ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนผู้ใหญ่ที่เปิดสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3 และ 4 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้สอนและครูธุรการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน

ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3 และ 4 เพราะบุคคลทั้งสามกลุ่มมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้ใหญ่ประเภทนี้มากที่สุด ย่อมสะท้อนปัญหาของการบริหารการศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่ได้ดีกว่าบุคคลอื่น ทั้งนี้ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในระดับนี้ ให้มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้สอนและครูธุรการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3 และ 4 ในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุครุภัณฑ์ การบริหารงานกิจการนักศึกษาและการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะโรงเรียนผู้ใหญ่ที่เปิดสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3 และ 4 ในกรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะการบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุครุภัณฑ์ การบริหารงานกิจการนักศึกษา และการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน
3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอนและครูธุรการที่ปฏิบัติราชการอยู่ในโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ประจำปีการศึกษา 2529

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่จะศึกษาในครั้งนี้ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างประชากร
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่
 - 2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

ในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานอาคาร
สถานที่ การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุครุภัณฑ์ การบริหารงาน
กิจการนักศึกษา และการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

2.2 ความคิดเห็นของผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่วัยเบ็ดเสร็จใน
ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานอาคาร
สถานที่ การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุครุภัณฑ์ การบริหารงานกิจการ
นักศึกษาและการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

2.3 ความคิดเห็นของครูธุรการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนผู้ใหญ่วัยเบ็ดเสร็จ
ในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานอาคาร
สถานที่ การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุครุภัณฑ์ การบริหารงาน
กิจการนักศึกษาและการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. โรงเรียนผู้ใหญ่วัยเบ็ดเสร็จ หมายถึง โรงเรียนผู้ใหญ่ที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบ
กรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยการดำเนินงานโรงเรียนผู้ใหญ่ พ.ศ.2524 และแก้ไขเพิ่ม
เติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2525 และเปิดสอนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3
และ 4 พุทธศักราช 2526 เป็นโรงเรียนผู้ใหญ่สำหรับฆราวาสที่เปิดสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา.

2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือ
ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนผู้ใหญ่

3. ผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนนักศึกษาผู้ใหญ่ทั้ง ระดับที่ 3 และ 4 ในโรงเรียน
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

4. ครูธุรการ หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านงานธุรการ การเงินในโรงเรียนผู้ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จ

5. ความคิดเห็น หมายถึง ทศนะหรือความเข้าใจ

6. การบริหารโรงเรียน หมายถึง งานทุกประเภทที่ดำเนินอยู่ในโรงเรียน แบ่งออก
เป็น 6 ประเภท ได้แก่

- 6.1 การบริหารงานบุคคล
- 6.2 การบริหารงานวิชาการ
- 6.3 การบริหารงานอาคารสถานที่
- 6.4 การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุครุภัณฑ์
- 6.5 การบริหารงานกิจการนักศึกษา
- 6.6 การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน